

PILVEE, PILVEE KANNABIKSEN KÄYTTÄJÄT, KÄYTTÖTAVAT JA POLIITTISET MIELIPITEET

SKY, vuosikokous 7.5.2017

Pekka Hakkarainen & Karoliina Karjalainen

TERVEYDEN JA HYVINVOINNIN LAITOS

Johdanto: Miksi huomiota kannabikseen?

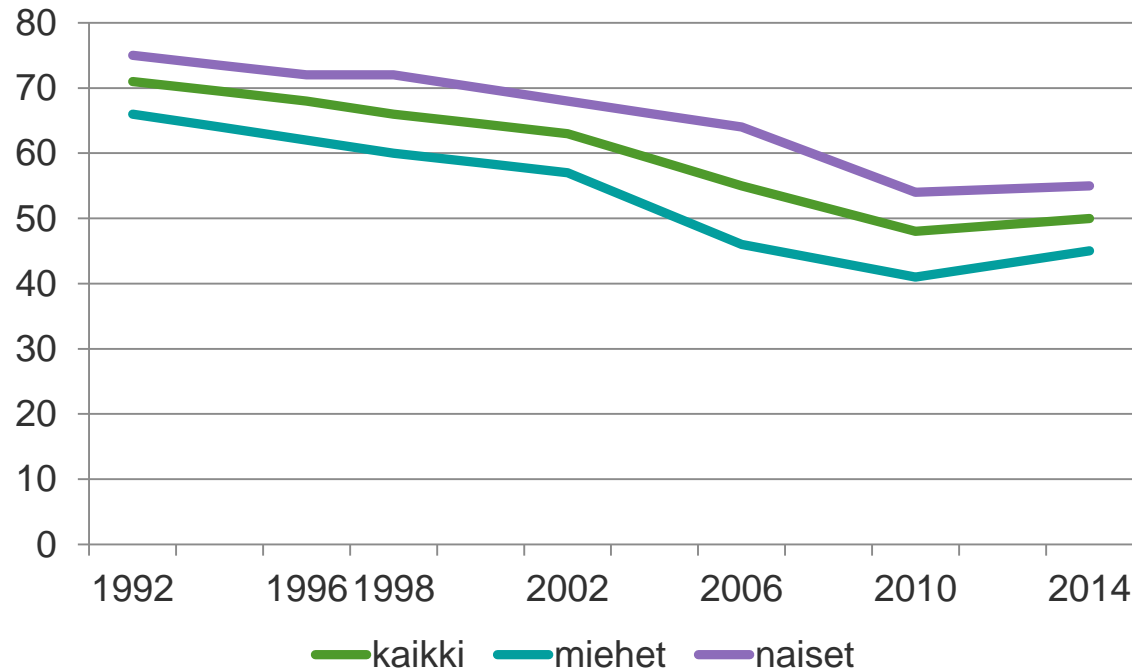
1. Suosituin
2. Käyttö lisääntynyt eniten
3. Erytisasema huumeiden joukossa
4. Globaalit markkinamuutokset: kotimainen tuotanto
5. Kannabiksen lääkekäyttö
6. Kannabispolitiikan radikaalit muutokset maailmalla
7. Muutokset käyttötavoissa

Otos ja aineistonkeruu

- Kokonaisotos 7 000 henkilöä
 - Nuoremasta ikäryhmästä (15–39-v.) yliotanta niin, että muodostavat noin 60 % kokonaisotoksesta
- TK keräsi aineiston syys-marraskuussa 2014
- Web- / postikysely, yhteensä neljä yhteydenottoa
- Huomio vastausprosenttiin: insentiivi, kolmen iPadin arvonta, erilaiset saatekirjeet eri ikäryhmille, alustavia tuloksia viimeisessä saatekirjeessä

Vastausprosentti

- Vastaajia 3 485
- Vastausprosentti 50 %

Katohaastattelut

- Tavoitteena selvittää
 - Onko huumeita käyttävä henkilö muita kiinnostuneempi vastaamaan aihepiiriä käsittelevään tutkimukseen
 - Syitä vastaamatta jättämiselle
- Toteutettiin puhelinhaastatteluina (TK:n CATI-keskus) noin 10 prosentille (n=353) katoon jääneistä
- Yksinkertainen satunnaisotanta katoon jääneiden joukosta
- Vastausosuus 38 %
- Tiedonkeruussa suurin ongelma henkilöiden tavoittaminen, jopa 80 % katohaastattelujen kadosta oli niitä, joihin ei saatu yhteyttä
- Vastaamattomuuden syyt: ajanpuute (55%), ei periaatteessa vastaa kyselyihin (13%), kyselyn aihe (4%)

Katohaastattelut – tuloksia

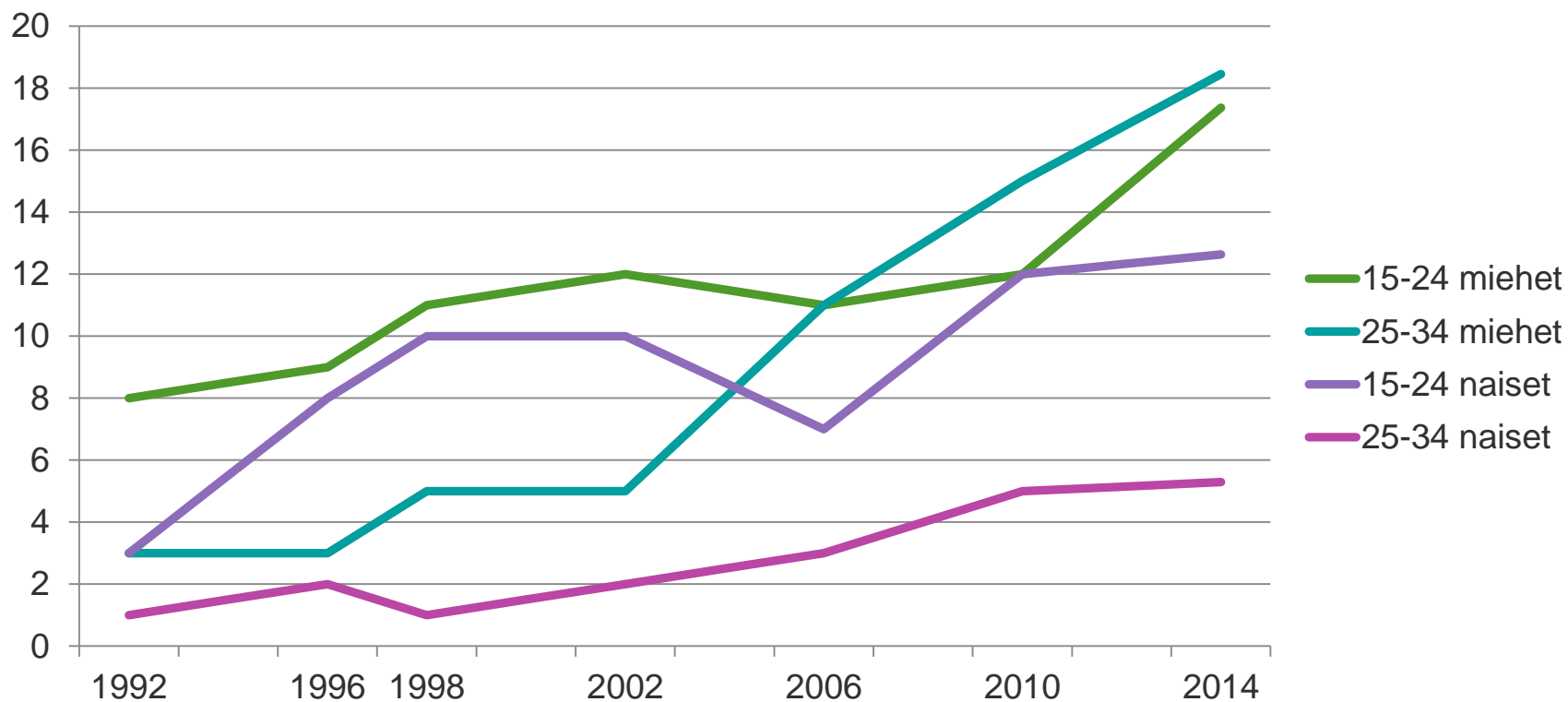
- Huumeiden käyttö
 - 19 % käyttänyt elämänsä aikana (vrt. 20 % alkuperäinen kysely)
 - 4 % käyttänyt viim. 12 kk aikana (vrt. 6 %)
 - 1 % käyttänyt viim. 30 pv aikana (vrt. 2 %)
- Tukevat kyselyn tulosten luotettavuutta

Kannabista käyttäneiden ikäryhmittäiset elinikäis-, vuosi- ja kuukausiprevalenssit

	1992	1996	1998	2002	2006	2010	2014
Elinikäisprevalenssi							
kaikki	5	8	10	12	13	17	19
15-24	12	14	19	25	19	21	23
25-34	10	16	19	19	25	36	38
35-44	4	8	8	11	16	22	25
45-69	1	2	3	4	6	6	9
Vuosiprevalenssi							
kaikki	1	2	3	3	3	4	6
15-24	6	9	10	11	9	12	15
25-34	2	3	3	4	7	11	12
35-44	0	1	0	1	2	1	5
45-69	0	0	0	0	1	0	1
Kuukausiprevalenssi							
kaikki	0	1	1	1	1	1	2
15-24	1	3	3	4	4	3	5
25-34	0	0	2	2	3	3	5
35-44	0	0	0	0	1	1	2
45-69	0	0	0	0	0	0	0.4

Kannabiksen käyttö lisääntynyt erityisesti 25–34-vuotiailla miehillä

Kannabiksen vuosiprevalenssi alle 35-vuotiailla sukupuolen mukaan, %

Tässä jutussa

- Vastaajat jaettiin kolmeen ryhmään kannabiksen käytön mukaan
 - Kannabiksen käyttäjät = käyttänyt kannabista viimeisten 12 kk aikana (n=226)
 - Kannabista joskus kokeilleet = Käyttänyt kannabista joskus, mutta ei viimeisten 12 kk aikana (n=482)
 - Vertailuväestö, jolla ei kannabiskokeiluja (n=2734)

Kannabiksen käyttäjät iän ja sukupuolen mukaan

- 6,1 %, väestömäärä noin 240.000
- Kaksi kolmasosaa (67,5%) miehiä, yksi kolmasosa (32,5%) naisia

Taulukko. Kannabista viimeisten 12 kk aikana käyttäneet iän ja sukupuolen mukaan vuonna 2014, %
(n=226)

	15-24	25-34	35-44	45-69
Miehet	35,3	41,3	15,1	8,3
Naiset	55,0	23,0	9,9	12,0
Yht.	41,7	35,4	13,4	9,5

1. Kannabiksen käyttötavat

Käyttöiheys

Kannabiksen käytön frekvenssi	
Päivittäin	2,4
Vähintään kerran viikossa	13,0
1-3 kertaa kuukaudessa	12,1
3-10 kertaa vuodessa	26,5
1-2 kertaa vuodessa	46,0

- Väestöön suhteutettuna päivittäiskäyttäjiä n. 5.500 (vuonna 2004 = 6.000) ja viikkokäyttäjiä n. 30.000 (2004 = 15.100)
- Päivittäiskäyttäjien määrä ei ole lisääntynyt, mutta viikkokäyttäjien määrä on kaksinkertaistunut
- Noin 35.000 käyttää vähintään kerran viikossa
- Puolet kannabiksen käyttäjistä käyttää kuitenkin vain hyvin satunnaisesti, 1-2 kertaa vuodessa

Käyttötarkoitus

Kannabiksen käyttö	
Enimmäkseen viihdekäyttöä	78,5
Enimmäkseen lääkekäyttöä	4,5
Yhtä paljon molempia	17,0

- Viihdekäyttö hallitsee.
- Lääkekäyttäjiä 4,5%, väestömäärä n. 10.000. Heistä noin puolet käyttää kuitenkin vain muutamia kertoja vuodessa tai vain silloin kun heille tarjotaan. Varsinaisia lääkekäyttäjiä oman ilmoituksen mukaan ehkä noin 5.000. Virallisesti kannabista saa lääkkeeksi Suomessa noin 100 henkilöä.
- 17 % sanoo käyttävänsä sekä lääkekäyttöön että viihdekäyttöön - Ryhmä jää vähän arvoitukseksi.
- USA, kuukauden aikana käyttäneistä 2014 10 % vain lääkekäyttöön, 53% vain viihdekäyttöön ja 36% sekä että.

Nautintatapa

Kannabiksen nautintatapa (aina/useimmiten)	
Polttamalla	90,7
Höyrystämällä sähkösavukkeella	2,6
Höyrystämällä muulla vaporisaattorilla	4,5
Syömällä tai juomalla	2,5

- Polttaminen ylivoimaisesti tavallisin tapa
- Vape pen –käyttö näkyy kuitenkin jo Suomessakin. Vape pen tai muu höyrystin yhteensä 5,7 %. Yhdysvalloissa 2014 kuukauden aikana käyttäneistä 7,6 % oli vaporisoinut.
- Syöminen/juominen Suomessa verrattain harvinainen pääasiallisena tapana nauttia kannabista. Yhdysvalloissa ollut kovassa nousussa laillistamisaallon jälkeen (2014 kuukauden aikana käyttäneistä 16% oli syönyt/juonut).

Kannabistuote

Kannabista viim. 12 kk aikana käyttäneet

Marihuana	97,0 %
Hasis	32,9 %

- Vahvistaa sen, että Suomen kannabismarkkinat ovat herbalisoituneet

Kannabiksen saanti

Kannabiksen hankintatapa (aina/useimmiten)	
Olen ostanut	28,0
Joku on tarjonnut	63,5
Olen kasvattanut itse	3,3
Olen tuonut ulkomailta	0,3
Muualta	2,6

- Sosiaalinen tarjonta ("social supply") hallitsevassa asemassa, vain 4 prosentille ei ole koskaan tarjottu.
- 1,5 % (n. 58.000) suomalaisista kasvattanut joskus itse kannabista, viimeisen 12 kk aikana 0,1% (n. 6.000). Samalla tasolla kuin 2010. Kasvutrendi taittunut?
- Siis: Pääasiallisesti saadaan kavereilta tai ostamalla

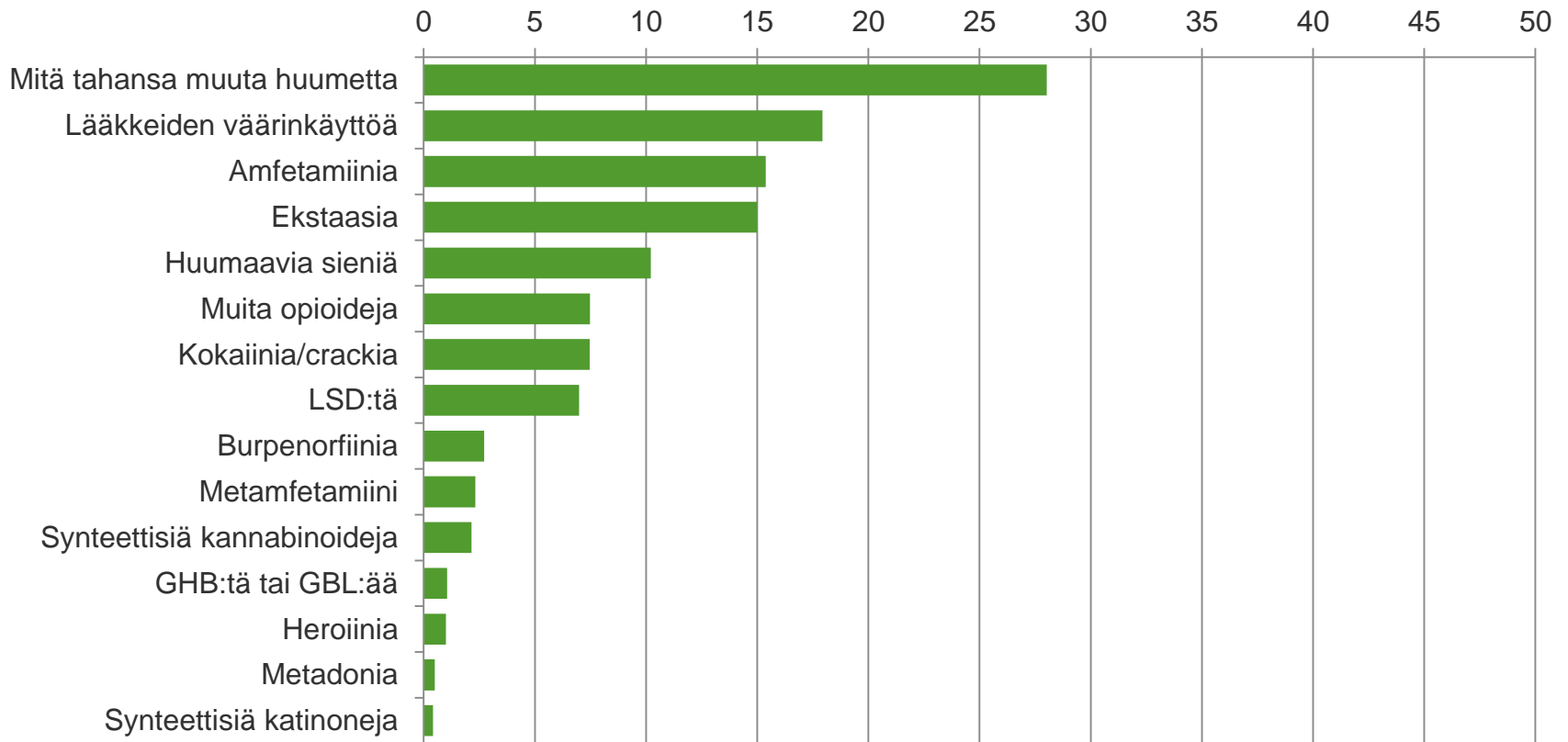
2. Kannabiksen käyttäjät

Ominaispiirteitä

- Kaikkien muiden sosiaalisten taustatekijöiden ollessa vakioituina miehillä todennäköisyys sekä kannabiksen kokeiluun (OR 1,7) että nykyiseen käyttöön (OR 2,4) oli naisia korkeampi.
- Myös ikä oli vahvasti yhteydessä sekä kannabiksen aikaisempaan kokeiluun että erityisesti nykyiseen käyttöön. Kannabiksen käytön todennäköisyys oli kahdella nuorimmalla ikäryhmällä monikertainen verrattuna vanhimpaan ikäryhmään.
- Näiden lisäksi kaupunkimainen asuinympäristö, työttömyys sekä siviilisäädyistä avoliitto tai eronnut olivat yhteydessä sekä aikaisempiin kannabiskokeiluihin että nykyiseen käyttöön.
- Merkille pantavaa on, että vaikka moni kannabiksen käyttäjä oli opiskelija, sillä ei ollut itsenäistä yhteyttä kannabiksen käyttöön. Ikä, sukupuoli ja eräät muut tekijät siis selittävät kannabiksen käyttöä opiskelijaelämää vahvemmin.
- Tuloilla tai koulutustasolla ei ollut itsenäistä yhteyttä kannabiksen kokeiluun.

Muiden huumeiden käyttö

Muiden huumeiden/lääkkeiden käyttö viimeisen vuoden aikana, %

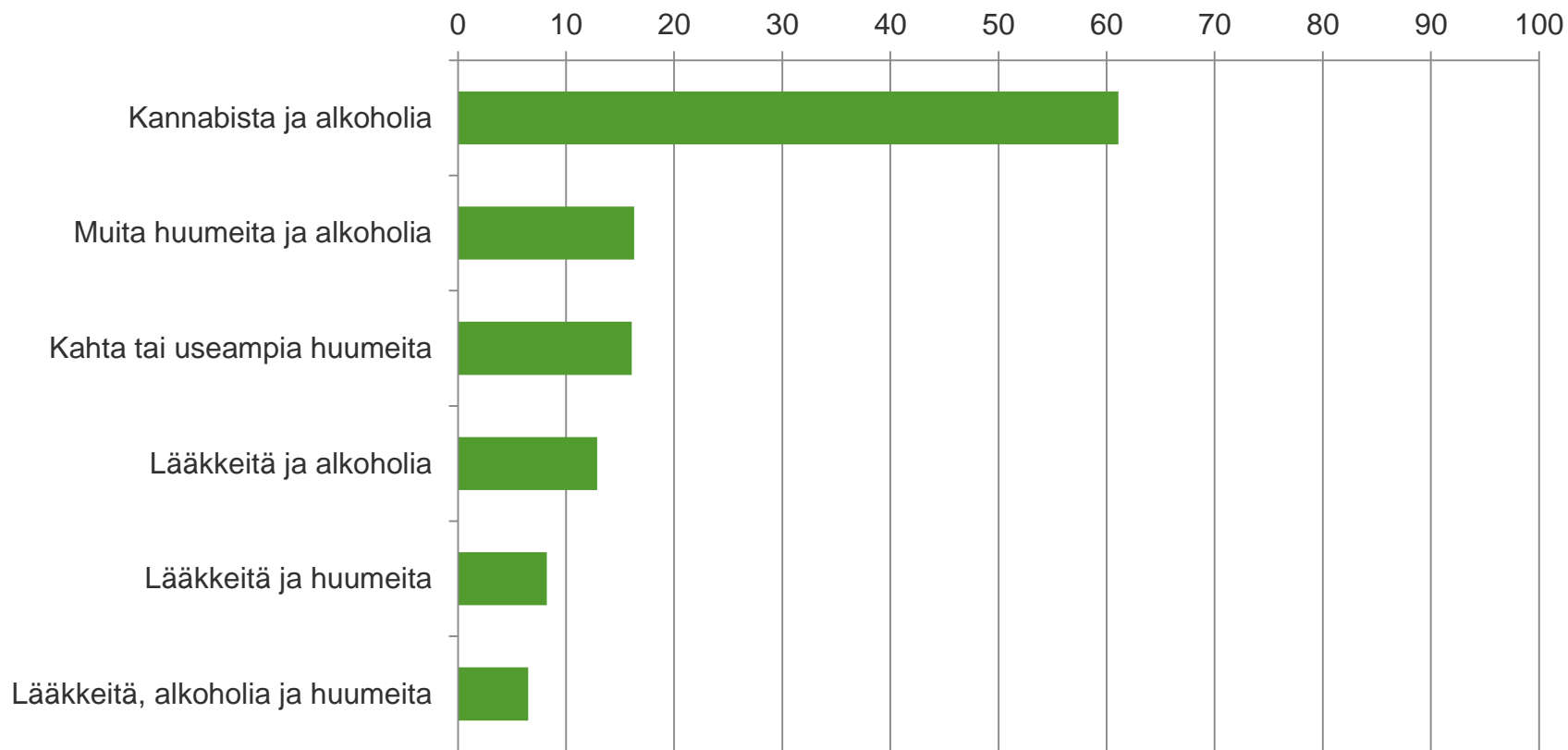

Kannabiksen käyttäjien alkoholin käyttö

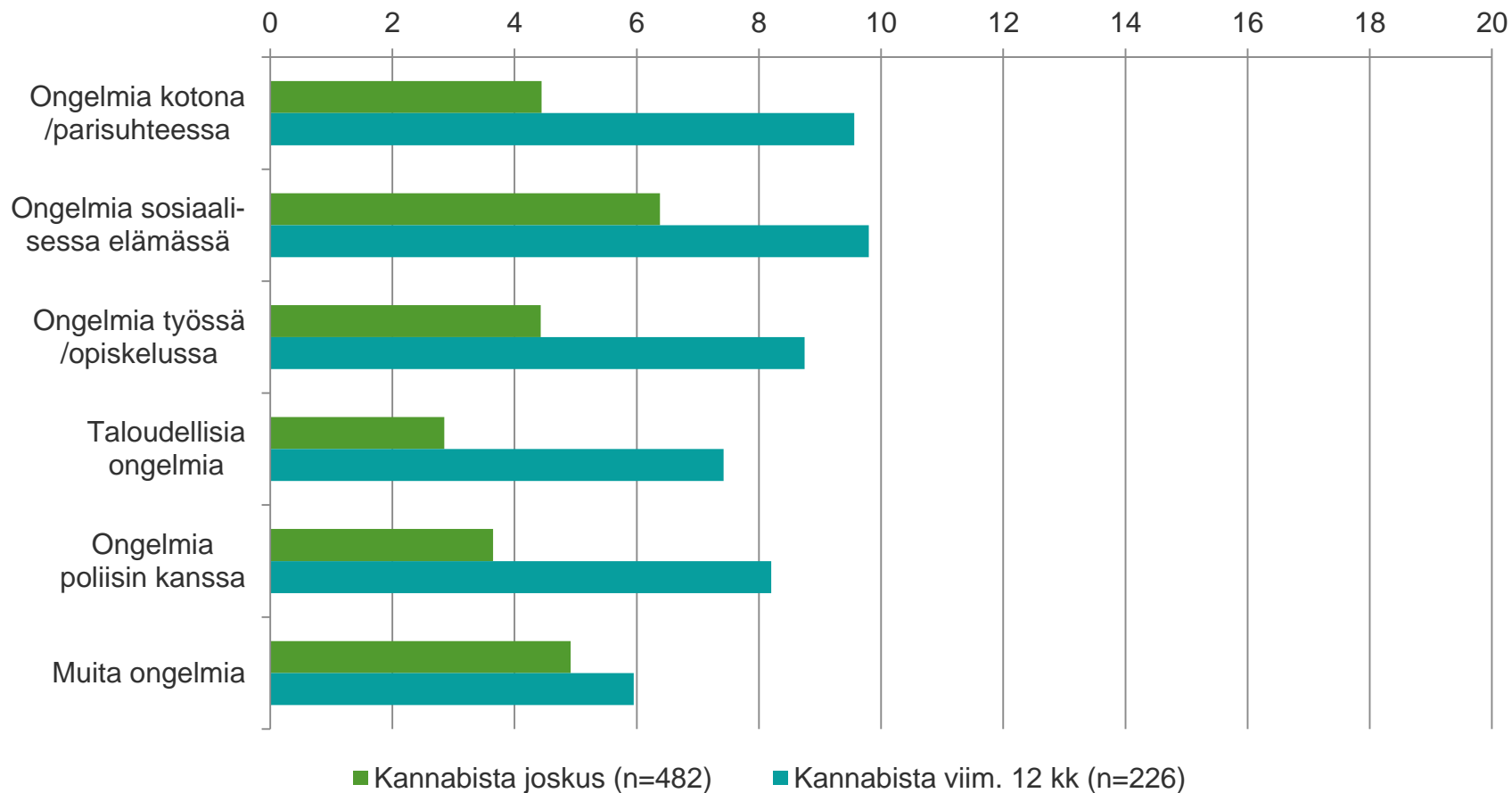
- Aikaisemmissa tutkimuksissa on kiinnitetty huomiota siihen, että kannabiksen käyttäjien alkoholin kulutus on verraten runsasta (Hakkarainen & Metso 2009; Hakkarainen & al. 2011a).
- Tämän tutkimuksen kannabiksen käyttäjistä kolmasosa kertoi juovansa 4/6 annosta tai enemmän vähintään kerran viikossa.
- Audit-C -mittarilla alkoholin käytön riskiraja ylittyi kahdella kolmasosalla (69 %) kannabiksen käyttäjistä.
- Alkoholia runsaasti vähintään kahdesti viikossa juovilla todennäköisyys kannabiksen käyttöön oli jopa 23-kertainen harvoin juoviin verrattuna.

Sekakäyttö (=kahden tai useamman aineen samanaikainen käyttö)

Viimeisen vuoden aikana käyttänyt samanaikaisesti, %

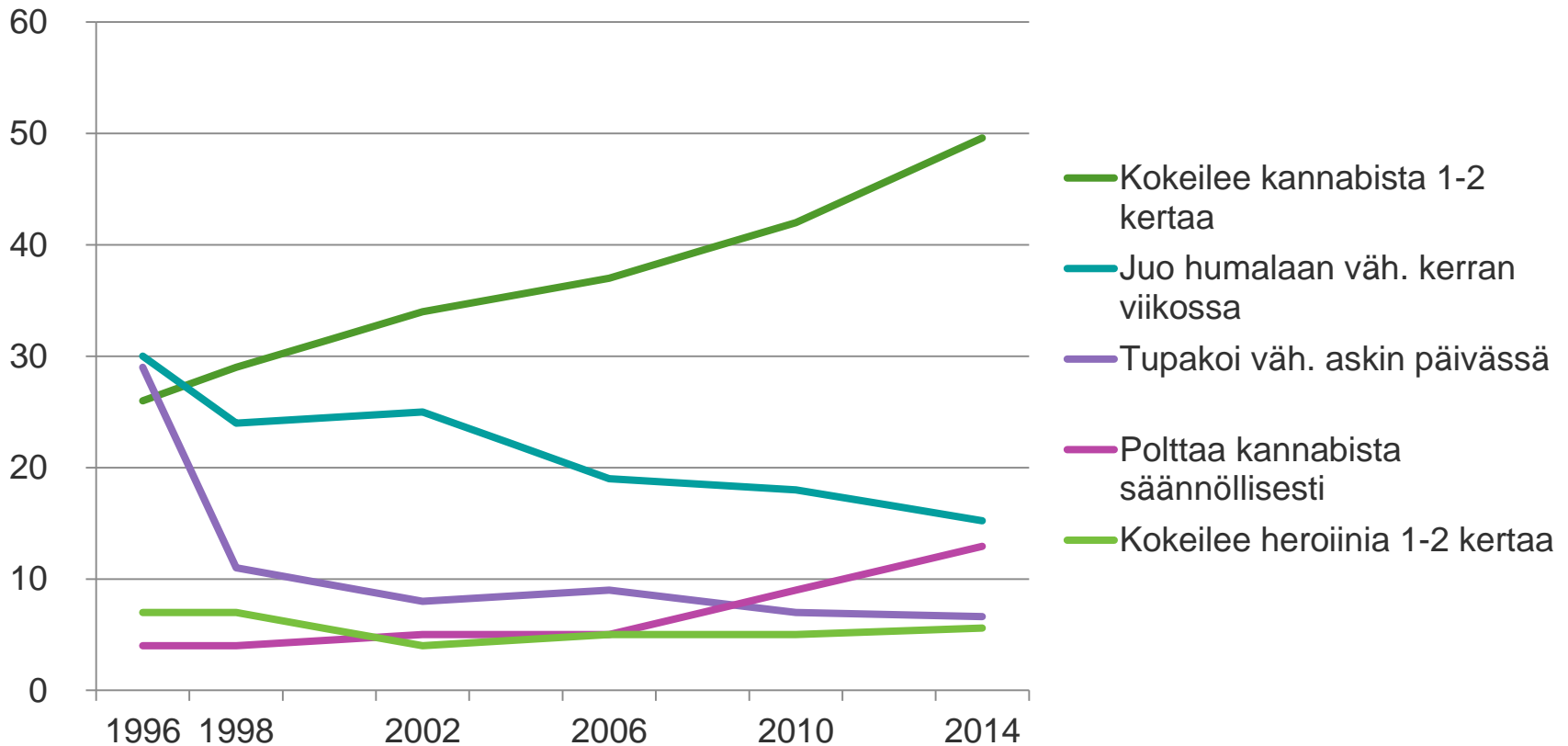
Joskus ollut omasta huumeiden käytöstä johtuvia ongelmia seuraavilla elämänalueilla, %

2. Mielipiteet kannabispolitiikasta

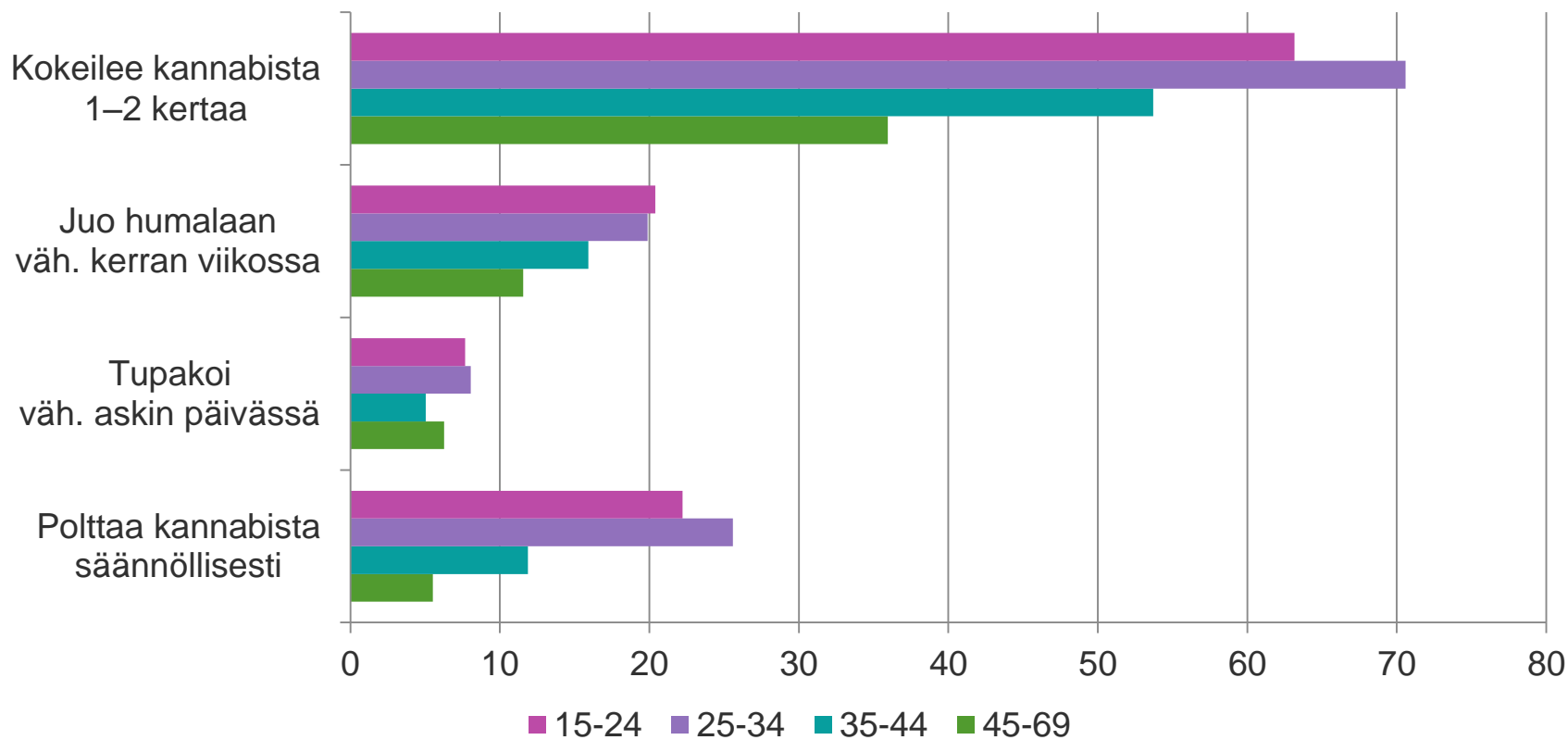
Käsitykset kannabiksen terveydellisistä tai muista riskeistä näyttävät edelleen lieventyneen

Vähäinen riski tai ei riskiä, jos... (%)

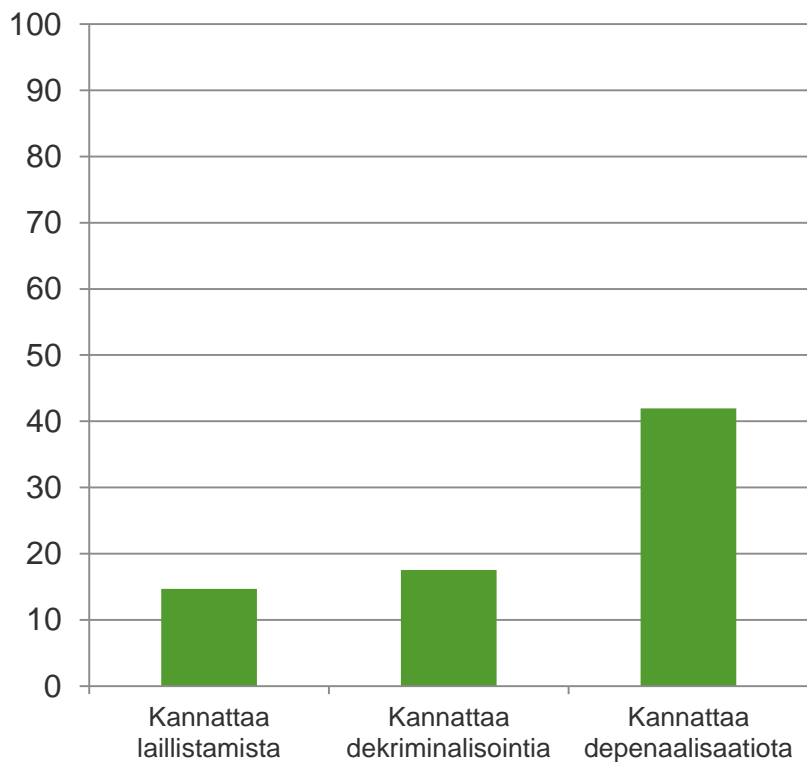
Riskikäsitteykset ikäryhmittäin

Vähäinen riski tai ei riskiä, jos... (% , 2014)

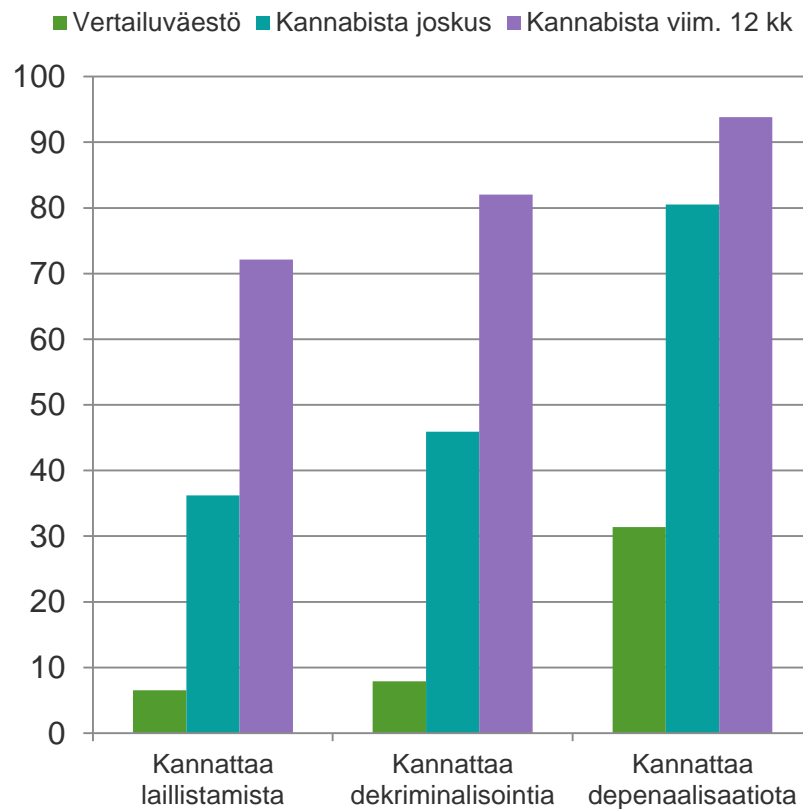

Mielipiteet kannabispolitiikan mahdollisista reformeista

Koko väestö, %

Käyttäjryhmät, %

Mielipiteitä laillistamista vastaan

- ”Huumeita ei tulisi laillistaa. Sillä viestitetään erityisesti nuorille, että niiden käyttö on ok.”
- ”Mietojenkin huumeiden laillistaminen johtaa takuuvarmasti huumeongelmien räjähdysmäiseen kasvuun.”
- ”Vain huumeiden käytön rangaistavuudella ja valistuksella saadaan kokeilijat pidettyä pienimääräisinä, käyttäjät tulevat kokeilijoista.”
- ”Mitään huumeita ei mielestäni pitäisi laillistaa, meillä suomalaisilla on jo riittävästi ongelmia alkoholikulttuurin kanssa”.
- ”Toivon, että Suomessa jatketaan huumeiden vastaista työskentelyä, kannabista ei saa laillistaa.”
- ”Suomen tulevaisuuden nimissä, ei saa antaa periksi sodassa huumeita vastaan.”
- ”Huumeiden myynnistä ja käytöstä pitäisi antaa kovempia rangaistuksia. Kouluihin pitää saada enemmän valistusta huumeista.”
- ”Huumeiden/alkoholin käyttäjät, ensisijaisesti raskaana olevat, tulisi laittaa pakkovierotukseen. Lähiöissä tulisi ratsata enemmän huumehörhöjen olinpaikkoja”.
- ”Huumehörhöt kuula kalloon.”

Mielipiteitä laillistamisen puolesta

- ”Suomen tulisi ottaa oppia Coloradosta.”
- ”Mietojen huumeiden laillistaminen voisi vähentää huumeongelmia: epäpuhtaita seoksia, rikollisten kanssa tekemiseen joutumista, rikosrekisterin turhia merkintöjä, poliisin resurssien turhaa käyttöä ja toisi verotuloja. Mutta kaikista paras olisi päihteetön yhteiskunta ihmisen vapaasta tahdosta.”
- ”Kannabiksen käyttö ja myynti vapautettava järjestäytyneellä, suunnitelmallisella tavalla. Määrärahoja suunnattava järjestäytyneen rikollisuuden torjuntaan ja ammattimaiseen huumeiden maahantuontiin. Pienimuotoinen jkannabiksen kotikasvatus tulisi laillistaa.
- ”Kannabiksen käyttäjät on paljon turvallisempi kohdata ’kadulla’ kuin alkoholin tai muiden huumeiden käyttäjät. Tästä johtuen kannatan kannabiksen käyttöä laillisesti, ja ymmärtäisin, jos alkoholi juomat kiellettäisiin.”
- Suoraan sanottuna, koska alkoholi on laillista, niin kannabiksen käyttö pitäisi myös laillistaa. Mielestäni alkoholi on aineista isompi paha.
- ”Olisi kiva, jos tosiasiat otettaisiin huomioon näissä asioissa. Kaikki mietojen huumeiden vastainen informaatio on kumottu ja satoja kertoja.”
- ”Borde göras skillnad på yngre och äldre personer. Äldre kunde ha mildare regler gällande ev. användning av milda narkotiska medel.”
- ”Holhousyhteiskunta menee monessa asiassa liian pitkälle, aikuisille ihmisille pitää antaa enemmän valinnan mahdollisuuksia.”
- ”Vittu mikä kyttävaltio.”

Mielipiteitä rankaisemista vastaan

- ”Huumausaineiden käyttäjät tulisi ohjata ensisijaisesti hoitoon.”
- ”En kannata huumeiden laillistamista, mutta en myöskään koe, että yksiselitteinen rankaiseminen olisi välttämättä aina oikea vaihtoehto tai auttaisi asiassa.”
- ”Mielestäni huumeiden käytöstä ei pitäisi rangaista. Se ei hyödytä ketään. Kovemmista huumeista riippuvaisilla on liian suuri kynnyks hakeutua hoitoon.”
- ”Mielestäni mistään huumausaineiden käytöstä ei tulisi rangaista tai hallussapidosta omaan käyttöön ei pidä rangaista. Huumausaineita tulisi käsitellä ensisijaisesti kansanterveydellisenä ongelmana, eikä lainopillisena ongelmana. Vastustan jyrkästi huumausaineisiin liittyvää moralisointia, vaikka oma linjani kaikkiin päihteisiin alkoholi mukaan lukien on ehdottoman tiekasti kielteinen.”

Mielipiteitä lääkekannabiksen puolesta

- ”Kannabista tulisi saada ostaa apteekista reseptillä, lääkehoitomuotona. Sitä tarvitseville ihmisille.”
- ”Syöpäpotilaille soisin mielelläni kivunlievitystä, lääkärin määräyksestä ja valvonnassa.”
- ”Kannabis auttoi polvivamman kipuihin 100% kun taas siihen määrätyt panacodit ei. Niiden avulla sain 2h nukuttua, kun taas kannabisiipullisen poltettuani kykenin melkein koko päivän makoilemaan rennosti ja yön nukkumaan aamuun asti.”
- ”MS tautia sairastavana suhtaudun positiivisesti lääkekannabiksen kasvattamiseen kotiooloissa ja toivottavasti se on joskus Suomessa mahdollista. Muutoin olen huumeita vastaan.”
- ”Paranin itse vaikeasta alkoholiongelmasta kannabiksen avulla, mutta lääkekäyttöäni varjostaa jatkuva salailu, joka pahimmassa tapauksessa ilmenee sosiaalisina ongelmina.”

Johtopäätökset

Johtopäätökset (1)

- Kansainväliset trendit näkyvät myös Suomessa.
- Kannabiksen käyttäjät eivät muodosta sosiaaliselta taustaltaan tai käyttötavoiltaan yhtä yhtenäistä ryhmää.
- Kannabiksen käyttöä esiintyy eri ikäluokissa ja useissa erilaisissa sosiaaliryhmissä ja se, millaisia heidän käyttötapansa ovat, vaihtelee suuresti.
- Tyyppikäyttäjä: nuori tai nuorehko kaupungissa asuva mies, joka polttelee kavereiden tarjoamaa, usein kotikasvatettua marihuanaa satunnaisesti. Hänen käyttönsä on viihdekäyttöä ja se yhdistyy keskimääräistä runsaampaan alkoholin kulutukseen.

Johtopäätökset (2)

- Suomessa kansalaisten mielipiteistä ei löydy tukea sen paremmin laillistamiselle kuin dekriminallisoinnillekaan.
- Suurempaa kannatusta kansalaisilta sai depenalisaatio eli luopuminen käytöstä rankaisemisesta.
- Lisäksi selvä enemmistö katsoi, että kannabista pitää voida hankkia laillisesti lääkekäyttöön.
- Jos käytön lisääntyminen edelleen jatkuu, sillä tulee todennäköisesti olemaan vaikutusta mielipiteisiin kannabispolitiikan suunnista.
- Keskustelu vaihtoehtoista saattaa tulla näkyvämmäksi myös sen myötä kun nykyinen nuorten aikuisten ikäluokka, jonka suhtautuminen kannabikseen on vanhempaa väestöä liberaalimpaa, vakiinnuttaa asemiaan yhteiskunnassa.

Lisäksi

- Juomatapatutkimuksessa 2016 joitakin huumeekysymyksiä (mm. kannabispoliitikasta)
- Seuraavan kyselytutkimuksen aineistonkeruu 2018

GCCRC
GLOBAL CANNABIS CULTIVATION RESEARCH CONSORTIUM

- <http://worldwideweed.nl/>
- Web-kyselystä kasvattajille (12 maata) työn alla:
- Lääkekäyttöä koskeva artikkeli **Examining the blurred boundaries between medical and recreational use of cannabis – Results from an international study of small-scale cannabis cultivation**
- Avoimia vastauksia koskeva artikkeli: toive normalisaatiosta tulee hyvin vahvasti esiin.

www.julkari.fi

KIITOS!